

Максименко Олена Василівна,
старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем протидії
злочинності ННІ № 1 Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, старший науковий
співробітник

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ПРАВ ДИТИНИ В ПРОЄКТІ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У квітні 2021 року виповниться 20 років із дня прийняття діючого Кримінального Кодексу України (далі – ККУ) [1]. Динамічність розвитку суспільних процесів, декриміналізація окремих напрямів і виникнення нових суспільно небезпечних правових явищ породжує необхідність перегляду, удосконалення діючих норм або прийняття нового Кримінального Закону.

Опрацьований проєкт нового Кодексу дає можливість стверджувати, що у розділі 3.10, Книги 3 Загальної частини проєкту Кримінального Кодексу України авторами визначено особливості кримінально-правових засобів щодо особи, яка вчинила злочин у неповнолітньому або молодому віці.

Згідно зі статтею 2.2.6. – суб'єктом злочину є особа, яка вчинила його після досягнення 16-річного віку. За окремі, особливо тяжкі злочини передбачені Кодексом, суб'єктом є особа, яка вчинила його після досягнення нею 14-річного віку. За окремі злочини, які стосуються розбещення, експлуатації неповнолітнього - суб'єктом є особа, яка вчинила такий злочин після досягнення віку, передбаченого частинами 1 або 2 статті 2.2.6., лише якщо різниця у віці цієї особи та потерпілої особи перевищує два роки. Крім того, у вище згаданій статті ККУ визначено, що до особи, яка вчинила злочин до досягнення 21-річного віку, засоби кримінальної відповідальності застосовуються з урахуванням особливостей, передбачених Розділом 3.10 ККУ.

Розділ 3.10 ККУ містить усього 5 статей, які визначають особливості кримінально-правових засобів щодо особи, яка вчинила злочин у неповнолітньому або молодому віці.

Цікавим і складним є підхід авторів щодо визначення вікової неосудності та вікової обмеженої осудності. Втілення такої ідеї потребує якісної підготовки фахівців-експертів у сфері кримінальної психології дитини, на що потрібно мінімум

декілька років. Адже, від висновку такої посадової особи залежить доля дитини.

У проекті нового ККУ визначено поняття неповнолітньої та молоді особи, але підхід по реалізації кримінально-правової політики щодо кожної із них не розмежовано. Зокрема, у статті 3.10.3 визначено покарання щодо неповнолітньої або молоді особи:

1. Штраф застосовується до неповнолітньої або молоді особи, якщо вона має самостійний дохід або власне майно, на яке може бути звернене стягнення.

2. Ув'язнення на певний строк призначається особі, яка вчинила злочин у віці до 18 років: а) в межах санкції за злочин, на один ступінь нижчий, ніж дорослій особі; б) за злочини 9 і 10 ступенів або за сукупністю злочинів чи сукупністю вироків за злочини, – на строк не більше 20 років.

3. Довічне ув'язнення не призначається особі, яка вчинила злочин у віці до 21 року[2].

Вище окреслена позиція автора є не зрозумілою і суперечить діючому Законодавству України та окремим принципам верховенства права. Так у Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 05 лютого 2003 року, визначено правове поняття молоді – громадяни України віком від 14 до 35 років та неповнолітніх – громадян віком до 18 років [3]. Тому, різні вікові категорії осіб, які скоїли злочин, ставлять під сумнів ефективність застосування до них рівнозначного покарання. Крім того, рахуємо не правовим положення, яке стосується призначення штрафу неповнолітній дитині, якщо вона має самостійний дохід або власне майно, на яке може бути звернене стягнення, на рівні із молодією людиною. На наш погляд, позитивним є те, що законодавець виявив більш гуманний підхід до молоді у кримінально-правовій політиці держави, однак, вважаємо, що ототожнення кримінально-правових підходів до зазначених категорій осіб підлягає розмежуванню. Вважаємо, що Книга 3 Загальної частини проекту Кримінального Кодексу України, має бути розділена на Книгу 3.1 «Особливості кримінально-правових засобів щодо особи, яка вчинила злочин у молодому віці» та 3.2. «Особливості кримінально-правових засобів щодо особи, яка вчинила злочин у неповнолітньому віці». Таке розмежування може бути доцільним, ураховуючи положення Конвенції ООН «Про права дитини», гарантує кожній дитині, яка вважається, що порушила

кримінальне законодавство, звинувачується або визнається винною в його порушенні, таке поводження, що сприяє розвиткові у дитини почуття гідності і значущості, зміцнює в ній повагу до прав людини й основних свобод інших та при якому враховуються вік дитини і бажаність сприяння її реінтеграції та виконання нею корисної ролі в суспільстві[4].

Отже, проект нового Кримінального Кодексу України своїми положеннями охороняє права дитини в нашій державі, однак, на виконання вимог Міжнародних документів у сфері захисту прав дитини, потребує доопрацювання та удосконалення.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

2. Кримінальний Кодекс України. Проект URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/01/18/kontrolnyj-proekt-kk-17-01-2021.pdf>.

3. Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 05 лютого 2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text>.

4. Конвенція ООН «Про права дитини». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

Михайліченко Тетяна Олександрівна,
старший науковий співробітник лабораторії
досліджень проблем національної безпеки у
сфері громадського здоров'я НДІ вивчення
проблем злочинності імені академіка
В. В. Сташиса НАПрН України, кандидат
юридичних наук

ЕПІДЕМІОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Кожна держава світу хоча б раз стикалася із випадками використання біологічної зброї¹ та новими штамами вірусів, які

¹ Приміром, історії відомі такі випадки: у 1346 р. під час облоги за наказом хана Золотої орди Джанібєка за допомогою каменометальних машин кидали трупи людей і тварин, які загинули від чуми, щоб захопити генуезьку фортецю – Кафу. Захисники ж, щоб звільнити місто від трупів, викидали їх у Чорне море. Як наслідок, чума була поширена по всій Європі. Також відомо, що при колонізації Америки колоністи передавали місцевим аборигенам заражені віспою ковдри, що призвело до поширення епідемії та смерті тисяч індіанців. У сучасному ж світі розробка,